

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1910.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Stanko Lapajne</i> : Prvi dogovor haagske konvencije z dne 12. junija 1902 in avstrijsko matrimonijalno pravo	161
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Bližnjice ni moči odpraviti v zmislu §-a 484 o. d. z., četudi je na razpolago več drugih potov; socialno-politične razmere ne prihajajo v poštev, kadar gre za pridobljene pravice	174
<i>b)</i> Ako upnik pristoječo si, pa od drugega zarubljeno in temu v poteg preodkazano terjatev priglasil h konkurzu tretjega dolžnika, je po likvidacijskem nroku nova priglasitev iste terjatve v boljšem upniškem razredu tudi od strani zastavnega upnika izključena	180
<i>c)</i> Uporaba §-a 419, mari §-a 423 c. pr. reda? Nedopustnost rekurza po §-u 419 c. pr. r.	181
<i>d)</i> V obrtnih podjetjih ni dovoljena na zakupnine izvršba po §-u 294 izvrš. reda	183
Kazensko pravo.	
Zakonovo določilo, da je pri ponovljenem deliktu treba kazen podvojiti, tolmači tako, da je izmeriti kazen po podvojenem kazenskem stavku, a ne tako, da prisodiš dvakrat tako visoko kazen, kakor je bila zadnja prestana	185
3. Književna poročila	188
4. Razne vesti	190

Slovenski Pravniki.

Leto XXVI.

V Ljubljani, 15. junija 1910.

Štev. 6.

Prvi dogovor haagske konvencije z dne 12. junija 1902 in avstrijsko matrimonialno pravo.

Spisal dr. Stanko Lapajne na Dunaju.

A. Uvod.

V imenovanem dogovoru so se legati dvanajsterih držav kontinenta (avstro-ogrske, belgijske, francoske, italijanske, luksemburške, nemške, nizozemske, portugalske, rumunske, španske, švedsko-norveške in švicarske) zjediniли na enotne kolizijske norme, ki naj veljajo pri dovoljevanju in presojanju veljavnosti zakonov (matrimonium) na celem konvencijskem ozemlju. Zavezali so se, priporočiti to konvencijo svojim vladam, da poskrbè za njeno uzakonitev. Temu vabilu se je odzvala doslej ter dosegla uzakonitev imenovanega dogovora haagske konvencije na svojem ozemlju že pretežna večina držav pogodbenic, ne tudi Avstrija. Ker je bila konvencija plod skoro desetletnega truda uglednih pravnikov kontinenta; ker so ji, kakor bo še prilika pokazati, medsebojne koncesije pogajajočih se držav brez ozira na oškodovanje nekaterih fundamentalnih načel in le v praktičnem interesu razširjenja konvencijskega ozemlja vtisnile očitiden pečat kompromisa; ker je tudi avstrijski delegat, če tudi ni prodrł z vsemi predlogi, vendar znatno vplival na premembo prvotnega načrta konvencije in njeno konečno redakcijo, vsiljuje se vprašanje: ali opravičeno zadržujemo njeno zakonito uvedbo?

Desolatne razmere, ki vladajo na prizadetem, čeprav pri nas ne prostranem, a vendar vedno širšem polju judikature, katero malo jasna, zvečine molčeča postava le deloma opravičuje, bi morale s svoje strani napotiti zakonodavne zbornice, da vzamejo konvencijo v pretres. Niso bele vrane slučajji, da veljajo v tujini

veljavno sklenjeni zakoni našim sodnikom za konkubinat, da se otroke, rojene iz teh zakonov, smatra za nezakonske in jim odreče vsako sorodstvo, ne le do očeta, temveč tudi med seboj (in naj bi bili po nesreči dvojčki). Odgovornost za te slučaje zadene zakonodavca, ki je pač za leto 1811 uravnal civilnopravni institut zakona, a ga ni času in razvitku primerno izpopolnil. Bila bi odgovornost tem večja, ker se po mednarodni, od avstrijskega delegata sopodpisani konvenciji nudi prilika, pridobiti svojim lastnim pravnim nazorom, ako se jih ne smatra v nesoglasju z nazori konvencije, mahoma zakonito sankcijo v pretežni večini vseh kontinentalnih držav. Ker živimo Slovenci kompaktno razun pod avstrijsko, tudi še pod italijansko in ogrsko postavo ter imamo vrhu tega mnogo izseljencev v različnih državah, utegne članek, v katerem orišem vpliv predlagane uzakonitve konvencije na obstoječe matrimonialno pravo, zanimati tudi s te strani.

Naloga mednarodnega zasebnega prava ni, truditi se za unificiranje materijalnega prava držav, na medsebojno občevanje navezanih, temveč pripravljati unificiranje kolizijskih norem teh postav t. j. onih norem, ki določajo meje veljavnosti vsake postave, in katere je krstila značilna okolščina, da prihajajo redno med seboj v kolizijo. Unificiranje materijalnega prava, s katerim se bavi druga veda, sicer tudi napreduje, a ostane načeloma toliko časa in tolikanj neizvedljivo, dokler in kolikor se narodi ločijo po plemenu, religiji, morali, civilizaciji, ki najdejo najmarkantnejši izraz v postavi (Mancini). Nasprotje tega, kar n. pr. perhorescira naš občni drž. zakonik z zakonskim zadržkom prešestovanja v §-u 67., ukazuje Angležu njegova morala: Anglež, ki zapelje tujo ženo, vsled česar se razruši njen zakon z užaljenim soprogom, je moralno dolžan zapeljano ženo poročiti. Pri kodificiranju enotnih kolizijskih norem se je včasih težko ogniti občni tendenci kontinentalnih držav za zblizanjem njih materijalno-pravnih nazorov, in tako vidimo, da je zanimajoči nas dogovor haagske konvencije sam v točki, ki ne tangira individualnosti nazorov držav pogodbenic, ustvaril enotno materijalno-pravno določbo (čl. 2.).

Taki primeri so sila zanimivi in razveseljivi, vendar, ponavljam, se zanje v bistvu ne trudi veda mednarodnega zasebnega

prava. Le-ta urejuje kompetenco posameznih postav v pravnih slučajih, ki segajo po svojih odnošajih (osebah, predmetu i. t. d.) v oblast dveh ali več držav; vsled načelne razlike njih postav bi ti slučajji naleteli — ter naleté — v današnji dobi formacije mednarodnega prava na toliko različnih presoj, kolikor različnih postav se nanje uporablja. Smoter mednarodne pravne vede bo dosežen, čim bo iz bistva vsakega posameznega slučaja ugotovljeno, kateri izmed v poštev prihajajočih postav gre pri uporabi prednost pred vsemi ostalimi. Reklamiranje izključne uporabe te jedne in edine postave na dani slučaj v vseh državah bo naravna posledica njene prednosti, katero ji bodo morale priznati vse civilizirane zakonodaje. Ako je n. pr. mednarodna veda že dognala, da gre pri presojanju zakonske zmožnosti postavi države, katere podanik je vsak iz nupturijentov, prednost pred vsako drugo postavo, zlasti pred postavo domicila (stališče nekaterih severnih evropskih držav), potem morajo vse civilizirane države priznati veljavo zakonu Italijana, ki je bil dosti star za ženitev po svoji postavi, četudi je še premlad po postavi svojega severnega domicila. Nasprotno bi morale zabraniti vse zakon Rusu, ki je prekoračil 80. leto svoje starosti, ali želi stopiti v četrti zakon, čeprav razun njegove domovine nobena drugih kontinentalnih držav tega zadržka ne pozna. Po izvedenem spada veda mednarodnega zasebnega prava med discipline javnega in formalnega prava.

Haagske konference so se lotile ureditve najvažnejših in v mednarodnem občevanju vsled nesoglašanja najneznosnejših kolizijskih norem. Plod tretje haagske konference so bili ti-le trije konvencijski načrti: 1. »dogovor o uravnavi obsega postavne veljave na polju sklepanja zakonov« (s katerim se bavi članek), 2. »dogovor o uravnavi obsega postavne in sodstvene veljave na polju razvoda¹⁾ in ločitve zakonov od mize in postelje« in 3. »dogovor o uravnavi varuštva nad mladoletnimi«.

Konvencijski načrti haagskih konferenc se odlikujejo pred drugimi konvencijami i glede vsebine, ker razmotrujejo zadani

¹⁾ Izraz »razporoka« za označenje razrušitve zakonske vezi je napačen; ne gre se za uničenje zakon ustanovivšega akta (razporoka; ta je bila in ostane veljavna), temveč za razveljavljenje zakona samega, za razzakonitev soprogov.

predmet s stališča postav dvanajstero držav ter so torej v stanu, podeliti razvoju medsebojnega občevanja svojih podanikov varnost, ustrežajočo izsledenim pravnim načelom, na najdaljšo bodočnost; i glede oblike, ker omogočujejo, da stopi država z založitvijo ratifikacije konvencije pri nizozemski vladi mahoma v konvencijsko razmerje z vsemi ostalimi, že pristopivšimi državami, in substituirajo tako celo vrsto sicer potrebnih posebnih dogovorov med njimi.

Da se oriše vpliv uzakonitve prvega dogovora tretje haagske konference na obstoječe avstrijsko matrimonialno pravo, treba je, poleg navedbe in obrazložbê konvencijske vsebine, priobčiti dosedANJI pravni položaj. Izmed teh dveh nalog je druga težja od prve; nasprotujoča si, često pa le v napačni uporabi postave soglašajoča judikatura pripomore s svoje strani k napačnemu umevanju samoobsebi motnih in nerazvitih zakonskih določb. Potrebna pa ostane obrazložitev kolizijskih norem obč. drž. zakonika že vsled določbe čl. 8 dogovora samega, po katerem bodo ostale te norme še dalje v veljavi, kadar se zakon ali ne bo sklenil na ozemlju nobene izmed držav pogodbenic, ali kadar nobeden izmed nupturijentov ne bo podanik jedne teh držav.

»Dogovor o uravnavi obsega postavne veljave na polju sklepanja zakonov« šteje 8 členov in govori v čl. 1 o pravici do sklenitve zakóna, v čl. 2 o prohibitivnem, v čl. 3 o permisivnem poseganju »legis loci« v načelo čl. 1, v čl. 4 o izkazu zakónske upravičenosti, v čl. 5—7 o obliki sklenitve zakóna, zlasti o t. zv. diplomatskih ali konsularnih zakónih, in v čl. 8. o mejah veljave konvencije same.

B. Pravica do sklenitve zakóna.

Čl. 1.

Pravica do sklenitve zakóna se ravna po domovinski postavi vsakega bodočih soprogov, razun če kaka določba te postave izrečno zavrača na drugo postavo.

Art. 1.

Le droit de contracter mariage est réglé par la loi nationale de chacun des futurs époux, à moins qu' une disposition de cette loi ne se réfère expressément à une autre loi.

Kakor že omenjeno v uvodu, je mednarodna veda dognala, da gre pri presojanju zakónske zmožnosti postavi države, katere podanik je vsak izmed nupturijentov, prednost pred vsako drugo postavo.

To načelo sankcionira ravnokar prevedeni čl. 1 konvencije. Izjemo, obseženo v postranskem stavku, je pripustila konferenca iz zgol praktičnih ozirov — da ne odkruši dela konvencijskega ozemlja — akoravno jej stvarne upravičenosti ni in ni mogla priznati. Zgodilo se je to z ozirom na legislacijo nekaterih manjših severnih držav, ki presojajo zakonsko zmožnost podanika po njegovem domicilu (torej same zavračajo na pravo države domicila), in dalje vsled kategorične zahteve delegata Švice. Po švicarskem pravu je moči namreč zakon Švicarja, sklenjen izven Švice, proglasiti za nič en le tedaj, če je neveljaven po postavah Švice in države, v kateri se je sklenil, ostane torej veljaven, čim velja po domovinski ali postavi kraja sklenitve. Tako je obdržalo švicarsko državljanstvo svojo vado za zakonske ponesrečence.

Načelo, izraženo v čl. 1. je obsežnejše in zapletenejše, nego li kaže prvi pogled; to vsled tega, ker čl. 1. ne uravnava le postave, ki naj bo merodavna za presojanje osebne zakonske zmožnosti zaročencev, ampak tudi postavo, ki določa, je li poleg osebnih zakonskih zmožnosti obeh zaročencev pripustna tudi njuna zakonska zveza. Zadržki, ki se protivijo zadnji, so v vsaki državi mnogobrojnejši od prvih. Radi tega je tudi konvencija izraz »zakonska zmožnost« namenoma substituirala s širšim pojmom »pravice do sklenitve zakona«.

Iz poročila referenta in iz konferenčnih zapisnikov posnemam, da ima ta pojem obsegati in torej po čl. 1. domovinska postava odločati o vsem tem, kar subsumiram pod pojme:

1. nezmožnost, biti subjektom zakonske pogodbe (dosledno tudi zakonske zveze) in sicer nezmožnost: omejena na konkretno pogodbo (n. pr. sila § 55 o. d. z., odvedenje § 56 cit., zmoša §§ 57—58 cit.); — neomejena (n. pr. nedoletnost, mladoletnost brez zakonitega privoljenja §§ 48—50 o. d. z., kazenska obsodba § 61 cit. pri vojakihi).

2. nezmožnost, biti subjektom zakonske zveze kljub zmožnosti ad 1. (n. pr. sorodstvo in svaštvo §§ 65, 66, 125 o. d. z.,

en slučaj katolicizma, prešestvovanje §-a 67 o. d. z., umor soproga § 68 cit., kaznjiva povzročitev razvoda zakona §-a 119 cit.).

Razlikovanje med nezmožnostima, biti subjektom zakonske Pogodbe ali zakonske zveze, je važno: v slučajih prvoimeno-
 novane nezmožnosti je in ostane veljaven zakon, v katerem je bil vsak zaročencev zmožen po svoji postavi; v slučajih drugoimeno-
 vane nezmožnosti mora pa postati zakon neveljaven, čim je jeden zaročencev ravnal proti svoji ali proti postavi sozaroč-
 čenca. Ti zadržki, ki ne zadevajo oseb, temveč zakonsko zvezo samo, učinkujejo retroaktivno na zaročenca, lastni postavi ustrezajočega. Vzgleda: ad 1. Avstrijec je poročil Nemko, ki ga je preslepila tolikanj, da se more govoriti o goljufiji v zmislu §-a 1333 nem. drž. zakonika. Avstrijec, podvržen določbam §§ 57—58 o. d. z., veljavnosti tega zakona ne more izpodbijati, če tudi bi v tem slučaju Nemka to lahko storila; ali: Nемеc je odvedel Avstrijko in se je ž njo v tem stanju poročil. Avstrijka bo veljavnost tega zakona lahko izpodbijala na podlagi zakonite domneve §-a 56 o. d. z., dočim bi Nemka v obratnem slučaju morala po §-u 1335 nemškega o. d. z. še le dokazati nesvobodo svoje volje. Ad 2.) Stari strijc Avstrijec se lahko po §-u 65 o. d. z. poroči s svojo nečakinjo, ker naša postava ne prepoveduje zakonov med sorodniki v 4. kolenu brezizjemno; ako pa izhaja ta nečakinja iz države, ki te izjeme ne pozna, bo njena postava učinkovala tudi na tuzemskega strijca ter ta zakon onemogočila.

Več zakónskih zadržkov imamo, o katerih je moči šele po temeljitem raziskanju njih bistva in zlasti zakonodavčeve volje soditi, ali spadajo v prvo ali drugo kategorijo gorinavedenih nezmožnosti, ali zadržujejo le Avstrijca ali imajo svoj učinek tudi za inostranskega sozaročenca, ker zadržujejo zakonsko zvezo samo. Mednarodna pravna veda je siljena in poklicana, iskati v tem pogledu po doslej malo znani vsebini obč. drž. zakonika. Vzgleđi: Ali zamore avstrijska židinja poročiti francoskega katoličana, čegar državi je neznan zadržek §-a 64 o. d. z.? Ali zamore Avstrijka poročiti nemškega duhovnika, ki je že prejel višja posvečenja, ker njegova postava ne pozna §-a 63 o. d. z.?

Odgovarjam: Vsebina §-a 64 o. d. z. ni vzlic zapeljivemu besedilu ta, da se ne smejo sklepati zakoni med kristjani in osebami, ki nimajo kristjanske religije, temveč le, da se avst-

rijski kristjani ne smejo poročati z nekristjani; zadržek je torej ustanovljen na breme avstrijskih kristjanov, ne tudi na breme zveze med kristjani in nekristjani. Vprašanje je potrditi. — Po besedilu §-a 63, ki govori le o zakonski nezmožnosti kvalificiranih duhovnikov in redovnikov, a ne o neveljavnosti ž njimi sklenjenih zakonov, je potrditi tudi to vprašanje; zanikati bi se dalo le, ako bi postava poznala zadržek na breme svojih podanikov, da se ne smejo poročati z duhovniki višjih posvečenj in redovniki z obljubo celibata; tega zadržka pa iz §-a 63 cit. ni posneti. Pri zadržku katolicizma (po katerem se razvedeni akatolik, ako se spreobrne h katolicizmu, za življenje svojega prvega soproga ne more veljavno drugič poročiti) je n. pr. dekret dv. pisarne izrečno ustanovil, da tudi ne trpi zakonskih zvez med rojenimi katoliki in razvedenimi akatoliki za življenja soprogov teh zadnjih (t. zv. relativni zadržek katolicizma). Ta izrečna zakonita sankcija, da učinkujejo akatolikove lastnosti na katolika, potrjuje, da postava z zadržkom na breme osebe še ne ustanavlja zadržka na breme zakonske zveze ž njo, in podpira gorenjo razlago §-a 63 cit., da ž njim, torej brez izrecne določbe o. d. z., še ni reprobirana zakonska zveza z duhovniki in redovniki.

Iz navedenega izhaja ob enem utemeljenost zavrnitve nastopnega, od ogerskega delegata stavljenega in od našega delegata podpiranega reformatnega predloga k čl. 1.: »Veljavnost zakona naj zavisí, kar se tiče starosti in potrebnega privoljenja k sklenitvi zakona, od domovinske postave vsakega zaročenca, a glede vseh ostalih pogojev od domovinske postave obeh zaročencev«. Ta predlog je bil po svojem tenorju popolnoma zgrešen, zdravo njegovo jedro pa je že obseženo v besedilu čl. 1. Vsak človek je namreč rojen le pod jedno postavo; zahtevati od njega, ako si izbere zaročenca iz druge države, da izkaži zakonsko zmožnost po dveh postavah, je nekaj načelno zavržnega in obsega atentat na »comitas gentium«.

Da pa vzlic zavrnitvi predloga osebna zakonska zmožnost vsakega zaročenca po lastni postavi ne bo zadostovala za dovolitev zakonske zveze v vseh onih številnih primerih, ko jedna izmed postav vzlic osebnim zmožnostim zaročencev reprobira nameravano zakonsko zvezo, in da se bo v vseh teh primerih

zahtevalo od vsakega zaročenca, da ne bodi le zmožen po lastni postavi, temveč da bodi dovoljena tudi nameravana zak. zveza, in da ne zadene nobenega zaročenca reprobujoči retroaktivni učinek postave sozaročenca, — to vse izhaja iz višje podane razlage čl. 1.

Avstrijski delegat je izdal namen, katerega je zasledoval s podpiranjem ogerskega predloga: zakon Avstrijke z nemškim duhovnikom višjih posvečenj bodi neveljaven, ker nemški duhovnik ni zakonsko zmožen po postavah obeh zaročencev. Iz te konkretne zahteve izhaja neutemeljenost reformatnega predloga še posebej: vprašanje, ali je pri nas veljaven tak zakon ali ne, zavisi izključno od uvrstitve zadržka §-a 63 o. d. z. pod zadržke št. 1 ali št. 2 gorenje razlage, torej izključno od interpretacije našega avstrijskega zakona, oziroma naše legislacije, a ne od mednarodne konference, ki se ž njim nima baviti in se opravičeno ni bavila. Mi smo se odločili za uvrstitev zadržka §-a 63 pod zadržke ad 1.; ako je naša interpretacija napačna, ali ako naša legislacija normira jasen zadržek na breme zakonske zveze s kvalificiranimi duhovniki in redovniki, kar ji obsebi umevno tudi po konvenciji ostane pridržano, bodo take zakonske zveze na celem konvencijskem ozemlju neveljavne. Kar smo navedli o zadržku višjih posvečenj in obljube celibata, bi moralo po reformatnem predlogu veljati tudi za vse druge pod št. 1. spadajoče zadržke (Avstrijka bi se n. pr. ne smela poročiti z obsojenim vojakom, četudi njega postava ne pozna zadržka §-a 61). Konferenca je opravičeno odklonila tako poseganje v notranjo legislacijo zastopanih držav, ki nima ž njeno nalogo, to je z ureditvijo kolizijskih norem, nobene zveze, kar sta predlagatelja izpregledala.

Kake kolizijske norme veljajo zastran pravice do sklenitve zakona v obč. drž. zakoniku in koliko bi se s pristopom Avstrije k haagski konvenciji premenile?

Pred vsem je treba poudariti razliko, ki tiči v tem, da bi imele kolizijske norme poslej v odnošajih konvencijskih držav značaj kontraktualno pogojenih. Dočim je sedaj prosta volja domače legislacije, kake pogoje da stavlja veljavnosti zakonov tujih državljanov, a ravno tako prosta volja tujih držav, kake zapreke da delajo zakonom naših podanikov, bi bila Avstrija

po pristopu h konvenciji zavezana, držati se nasproti tujcem konvencijskih kolizijskih norem, a nasprotno opravičena, reklamirati uporabo istih kolizijskih norem za svoje državljane. Ta prememba v značaju kolizijskih norem bi pomenila sama ob sebi nasproti sedanjemu pravnemu stanju epohalen napredek.

V posameznem bi Avstrija s čl. 1. konvencije prevzela obveznost:

1. pripustiti tujce k sklenitvi zakona v Avstriji, čim imajo dotično pravico po domovinski postavi,

2. zabraniti jim vsak zakon v Avstriji, ako one pravice nimajo.

Nasproti bi zadobila napram državam sopogodbenicam pravico:

3. da pripuste Avstrijce k sklenitvi zakona, če jim ga dovoljuje avstrijska postava,

4. da jim zabranijo vsak zakon, ako zanj po domači postavi niso usposobljeni.

K št. 1-2. Že po obč. drž. zakoniku je vsled določbe §-a 34 presojeti zakonsko zmožnost tujca po njegovi domovinski postavi. Glasovi, ki so malo nejasno besedilo §-a 34 cit. tako razlagali, da odločuj postava tujčevega bivališča, so davno umolknil, a niso bili nikdar opravičeni, ker je citirano načelo vseboval že dvorni dekret od 23. oktobra 1795, ki je tvoril podlago kolizijskim normam o. d. z. («was das Recht und die Fähigkeit, den Kontrakt zu schliessen, angeht, muss der Fremde nach den Gesetzen des Landes, dessen Unterthan er ist, beurteilt werden»). Dalje je dekret dvorn. pisarne od 22. decembra 1814 zaukazal, da se morajo v tuzemstvu bivajoči tujci pred poroko izkazati s potrdilom inozemske države, da so za zakon zmožni.

Načelna, po čl. 1. naložena obveznost se torej krije z določbo §-a 34 o. d. z. Ali države, tudi najliberalnejših nazorov, si ne dajo vzeti pravice do izjem od onega načela, kjer to zahtevajo oziri t. z. javnega reda («ordre public»), ter pogosto zabranjujejo zakon tujcem, dasi jih zanj usposoblja domača postava. Zlasti Avstrija se te, četudi v o. d. zakoniku nikjer izražene pravice često poslužuje. Vsled tega je bila že haagska konvencija primorana, pripustiti od načela čl. 1. izjeme, in je v čl. 2. navedla one primere, v katerih dopušča t. zv. prohibitivno poseganje »legis loci« v načelo čl. 1. Vprašanje,

koliko bi pristop Avstrije k haagski konvenciji branil izjeme od načela §-a 34 o. d. z., je zato identično z vprašanjem, koliko bi se s čl. 2. konv. omejilo prohibitivno poseganje naše »legis loci«? Odgovor na to podam na umestnejšem kraju, pri obrazloženju čl. 2. konv.

Tudi k načelu, da je tujcem, ki po lastni domovinski postavi za zakon niso zmožni, zabraniti zakon na celem konvencijskem ozemlju, so nekatere države zahtevale izjemo v tem zmislu, da se jim na nekatere zadržke, zlasti na zadržke religiozne narave, ne bo treba ozirati. To t. zv. permissivno poseganje »legis loci« ima za Avstrijo, ki prekaša po številu in obsegu zakonskih zadržkov malodane vse kontinentalne država, le enostranski pomen (toliko, kolikor bodo tuje države upravičene, posegati v našo postavo, česar jim pa sedaj sploh ne moremo braniti). A tudi o tem pozneje k čl. 3. konv.

K št. 3—4. Doslej in dokler ne sprejmemo konvencije, se nasproti tujim državam ne moremo sklicevati na nobeno teh dveh pravic. Vsaka država določa s stališča svoje legislacije, ali ji zadošča pri dopustitvi Avstrijca k sklenitvi zakona njegova zmožnost po domovinski postavi ali ne, ali vpoštevata na drugi strani zakonske zadržke naše države ali se zanje ne meni. Po pristopu h konvenciji pa bo Avstrija lahko zahtevala, da države sopolgodbenice pripuste zmožne podanike (kolikor ne dovoljuje čl. 2. prohibitivnega poseganja »legis loci«) k sklenitvi zakona, a da jim zabranijo zakon vselej, kadar mu nasprotuje o. d. z. z zadržki (glede katerih ni morda čl. 3 konv. dovolil permissivnega poseganja »legis loci«).

Resnica je, da v praksi ne občutimo sedanje svoje brezpravnosti na tujem, ker so skoro vse kontinentalne legislacije liberalnejših nazorov od domače.

Ta resnica gre tako daleč, da celo domači sodniki z namenom, omiliti posledice lastne postavodaje, favorizirajo tujo postavo pred domačo. V mislih imam razlago, katero daje judikatura §-u 4. o. d. z. in ki je markanten znak za ostalih nazorov, ki se pojavljajo pri nas o mejah veljave domače in tuje postave. § 4, uporabljen na predmetno pravno snov, določa, da ima podanik pri sklenitvi zakona na tujem vpoštevati zakonske zadržke svoje domače postave. Ker bo morala to vpoštevanje po čl. 1. konv.

zahtevati že tuja država sama, je pred vsem očitvidno, da bi se s pristopom Avstrije h konvenciji eliminirala potreba določbe §-a 4 o. d. z., oziroma da bi se nje uporaba omejila nasproti onim državam, ki ne bodo postale sopogodbenice.

A konvencija bo le substituirala pravo vsebino §-a 4 cit., dočim nas vsebina, katero ji podtika judikatura zlasti zadnjih let, čim dalje bolj odtuja od konvencijskih in vsestranski za pravilna spoznanih načel.

Napačna razlaga § 4-a cit. je tale:

§ 4. o. d. z. določa: »Die bürgerlichen Gesetze verbinden alle Staatsbürger der Länder, für welche sie kundgemacht sind. Die Staatsbürger bleiben auch in Handlungen und Geschäften, die sie ausser dem Staatsgebiete vornehmen, an diese Gesetze gebunden, insoweit als ihre persönliche Fähigkeit, sie zu unternehmen, dadurch eingeschränkt wird, und als diese Handlungen und Geschäfte zugleich in diesen Ländern rechtliche Folgen hervorbringen sollen. Inwiefern die Fremden an diese Gesetze gebunden sind, wird in dem folgenden Hauptstücke bestimmt.«

Podčrtani stavek razlaga grajana judikatura v tem zmislu, da državljani pri sklepanju zakona na tujem tedaj niso vezani na domačo postavo, kadar nimajo intencije, zadobiti svojemu zakonu pravnih učinkov tudi v domovini. Tako priznava na pr. najviš. sodišče veljavnost zakona med avstr. židom in kristjanko, ker zakonca za časa poročitve na tujem nista mogla misliti na to, da se bosta povrnila v domovino. — Ta subjektivna razlaga pa ne najde ni v besedilu, ni v zgodovini postanka¹⁾ §-a 4 cit. in najmanj v namenu zakona najmanjše opore.

¹⁾ Že naredba od 16. sept. 1795 določa z ozirom na zakonski patent: »Wenn die in dem Ehegesetze § 10, 11, 13, 15, 17, 18, 19, 21 bestimmten Ehehindernisse (namreč: razlika v religiji, obstoječa zakonska vez, krvno sorodstvo, svaštvo, odvedenje, prešestovanje, umor soproga, sveta posvečenja in redovne obljube) eintreten, können k. k. Untertanen auch in einem fremden Lande eine für die k. k. Staaten giltige Ehe nicht schliessen«. Istega mnenja so bili udeleženci seje od 21. decembra 1801, ki se je posvečevala o §-u 15 pranačrta drž. zakonika (odgovarjajočem §-u 4. o. d. z.): »Es sei gerecht und zweckmässig, dass die persönliche Fähigkeit der Unterthanen zu rechtlichen Geschäften ohne Unterschied ihres Aufenthaltsortes stets nach den vaterländischen Gesetzen beurteilt werde«.

Besedilo ne podpira razlage judikature, ker se da vsaj z isto pravico čitati v objektivnem zmislu: »ako naj zadobe dejanja in opravila ob enem pravne posledice tudi v tuzemstvu«¹⁾ Kadarkoli se torej uveljavljajo posledice sklenjenega zakona za tuzemstvo, je treba, da je sklenitev ustrezala domači postavi, naj sta poročenca na te posledice mislila ali ne.

Tudi »ratio legis« ne pripušča druge razlage. Domovinska postava je v prvi vrsti poklicana statuirati o zakonski zmožnosti svojih državljanov; te dogme ne pozna le čl. 1 konv., temveč že o. d. z. sam za tujce v §-u 34. Razlaga judikature bi uvedla v o. d. z. nerazumljiv dualizem glede načela, po katerem naj se presoja zakonska zmožnost tujcev in domačinov. Tujce bi sodili po pravilni normi njih domovinske postave, domačine pa ne po njih lastni v vseh onih slučajih, ko za časa poročitve na dom niso mislili. — »Ratio legis« zahteva dalje, da ostani merodavna ista postava, naj ostanejo učinki v tujini sklenjenega zakona omejeni na inozemstvo ali se raztezajo na tuzemstvo; kdor je premlad za ženitev brez zakonitega dovoljenja, se ne reši tega defekta z begom v tujino. Omejitve domače postave ni smatrati za nikako breme, naloženo podanikom, temveč za dobroto, statuirano v njih interesu; kadar tega interesa več ni, naj se omejitve odpravijo.

Razlaga judikature je nevzdržna iz nadaljnega razloga, ker ne pove, po kateri postavi naj se presoja na tujem sklenjeni zakon domačinov, pri katerem niso mislili na pravne posledice v domovini. Ali »lege domicilii« ali »lege loci actus« itd.? Taka vrzel bi pomenjala nepopolnost kodeksa, katere o. d. zakoniku ob jasni določbi §-a 4 ne gre očitati.

Že do haagske konvencije niso mnoge civilizirane države pripuščale Avstrijcev k sklenitvi zakona, ako niso bili za to usposobljeni po naši postavi. To načelo bo vsled konvencije čim dalje prodiralo. Ako pa bi bila izpodbijana razlaga §-a 4 pravilna, bi se lahko pripetilo, da bi priznala naša judikatura veljavnim zakon Avstrijca, ki se povodom sklenitve ni oziral na o. d. z., akoravno bi bil ta zakon neveljaven v tujini — slučaj, v katerem

¹⁾ § 15 pranačrta je bil še jasnejši: »als diese Handlungen und Geschäfte auch in diesen Ländern rechtliche Folgen hervorbringen können und sollen«.

bi tujina bolj respektirala našo postavo, nego organi domače justice sami.

Namen judikature je prozoren: olajšati sklepanje zakona podanikom vsaj tedaj, kadar se jim ne gre za njegove pravne posledice v domovini. Ali uporabljeno sredstvo ni le nezakonito, temveč, kakor kaže tozadevni najnovejši judikat od 7./XII. 1909, zelo dvorezno: žid in katoličanka, oba Avstrijca, sta sklenila l. 1903 zakon v New-Yorku. Po uradni preiskavi je najvišje sodišče veljavnosti tega zakona za avstrijsko ozemlje pritrdilo, ker se iz provedenih dokazov ni moglo prepričati, da sta zakonca imela namen, izvajati iz zakona pravne posledice v tuzemstvu. Čez nekaj let sta si postala drug drugemu neznosno zoperna, kar opravičuje žida k razvodu. Prošnjo za tak razvod pa so vse tri instance (na sebi popolnoma pravilno) odbile, ker ima o razvednosti zakona odločati domača postava, in ker po tej zakon med židom in katoličanko ni razvéden. Tako sta prošnjika vsled prvega judikata ostala še nadalje drug na drugega navezana, čeprav njiju zakon — za domovino — nikdar veljaven ni bil.

V literaturi se za večkrat omenjene, napačne judikate še ni nihče ogrel. Vsi komentatorji, od našega rojaka Dolinarja (gl. njegov »Eherecht« od l. 1834) do Strisowerja, stoje na stališču, da ominozni pristavek §-a 4 nikakor ne izpreminja v glavnem stavku izrečenega, po §-u 34 cit. tudi za tujce veljavnega načela »legis nationalis«, in da sploh nima nobene prave vsebine, ker se avstrijski sodnik bavi s pravedmi o veljavnosti zakona le tedaj, ako ima priznati ali odreči zakonu veljavo za tuzemstvo, in gre torej vselej, kadar se bavi s takimi pravedmi, »eo ipso« za pravne posledice v tuzemstvu. K tej misli (Strisowera) bi jaz še pristavil: kadar se sodnik opravičeno bavi ali kadar je kompetenten za take pravde. (Zgodi se namreč vsled zapletenih razmer, da izreče sodnik za neveljaven zakon, o kojega veljavnosti statuirati sploh ni bil poklican. Prim. najviš. sodbo od 19./XII. 1904.)

Pobijajoč judikaturu najviš. sodišča se nisem oziral na daljno praktično važno okolščino, da se dejstvo, ali sta poročena hotela skleniti le za tujino ali tudi za domovnio veljaven zakon, striktno nikdar ne da dokazati, in se zaročenca za posledice zakona, vsaj za te ne, navadno sploh ne menita.

Da se judikatura povrne s peščene podlage, na katero je zašla z razlago §-a 4, k staremu pravilnemu, četudi strogemu načelu in ž njim k principu haagske konvencije, bilo bi edino pravo. Reformo materialnega zakonskega prava pa mora pre-pustiti legislaciji.

Kar se tiče izjeme, ki jo pripušča čl. 1 konv. na korist švicarskim in državljanom nekaterih severnih držav, je gotovo, da je o. d. zakoniku zavračanje na tretjo postavo tuje. Kakor pa ta izjema drugih, konvenciji pristopivših držav z ozirom na mali pomen ni odvrnila od pristopa, tako se tudi ni bati, da bi se Avstrija nad njo izpodtikala. (Konec prih)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Bližnjice ni moči odpraviti v zmislu §-a 484 o. d. z., četudi je na razpolago več drugih potov; socialno-politične raz-mere ne prihajajo v poštev, kadar gre za pridobljene pravice.

Tožnik Alojzij K. je kupil njive parcele št. 42, 43 in 46 k. o. Gorenja vas, ki niso obremenjene v zemljiški knjigi z ni-kako služnostjo. — Toženec Peter M. je lastnik mlina, od ka-tarega ima tri dohode, da pride v Gorenjo vas in Ribnico in sicer: sporno stezo *a-b*, ki je dolga 279.70 *m* in drži preko tož-nikovih parcel diagonalno, drugo stezo v dolžini 322.60 *m*, ki drži tudi preko tožnikovih parcel, toda samo po eni strani, in pa javno pot, ki je dolga 464 *m*.

Tožnik pripozna, da je toženec priposestvoval stezo *a-b*, pravi pa, da je nepotrebna, ker ima toženec več dohodov k svo-jemu mlinu in zato ne more od njega zahtevati, da bi pustil po svojih parcelah kar dve stezi. — Toženec ugovarja, da je sporna steza *a-b* potrebna, ker hodijo po njej prebivalci več vasi, ležečih onstran Ribnice, ker je tu bližnjica in ker se hočejo izogniti konkurenčnemu mlinu Franceta I., ki leži ob drugonavedeni stezi. — Zaslišane priče so potrdile hojo po sporni stezi za več kot 30 let.

C. kr. okrajno sodišče v Ribnici je s sodbo z dne 25. maja 1909 C 57/9/4 tožbenemu zahtevku ugodilo in razsodilo, da toženec nima pravice do sporne steze *a-b* in da mora v bodoče pod izvršbo opustiti vsako hojo po tej stezi.

Razlogi.

Po navedenem dejanskem stanu je nesporno, da se je k toženčevi hiši, mlinu in žagi hodilo že nad 30 let javno in nemoteno po potu *a-b* in da se je vsled tega ta pot priposestvoval v korist toženčeve stavbene parcele št. 55 s hišo, mlinom, žago in gospodarskim poslopjem. Gre le za to, so li v le-tem slučaju dodani pogoji za zatvoritev pota *a-b* in za omejitev dohoda k toženčevim poslopjem na stezo *d-f-a-c*, kolovozni pot št. 2466 in stezo *f-g*.

Določba §-a 484 o. d. z., na kojoj snuje tožnik svojo zahtevo, trdeč, da je prepirni pot odveč in da izpolnuje steza *d-f-a-c*, katere tožnik tožencu ne brani, isto nalogo, kakor prepirna steza, *a-b*, pravi, da se služnosti ne smejo razširjati, marveč se morajo utesniti, kolikor to dopušča njih narava in smoter ustanovitve. Rešiti je tedaj pred vsem in edino vprašanje, doseže li glede na gospodujuče toženčevo posestvo steza *d-f-a-c* oni smoter, ki ga ima prepirna steza *a-b*.

Steza *a-b* služi za pešpot k toženčevi hiši, mlinu in žagi, osobito uporabljajo ta pot prebivalci iz Goričevasi, Otave, Hrovače itd. Da se po stezi *d-f-a-c*, ki drži večinoma po istih parcelah, kakor prepirna steza *a-b*, na njih južno-zahodnem koncu lahko dospe k toženčevim poslopjem, da stezo *d-f-a-c* lahko uporabljajo brez zaprek tudi prebivalci iz Goričevasi, Otave, Hrovače itd., tega toženec ni prerekal.

Dasiravno oni, ki hodijo po prepirni stezi, lahko uporabljajo za dohod k toženčevim poslopjem tudi stezo *d-f-a-c*, vendar uveljavlja toženec razne okolnosti, ki bi naj utemeljile važnost in potrebo prepirnega pota zraven steze *d-f-a-c*. Preudariti je torej, so li uveljavljene okolnosti v resnici takega pomena, da se o stezi *d-f-a-c* ne more reči, da izpolnuje v polni meri isti smoter, kakor prepirna steza in da je vsled tega nadaljni obstoj le-te opravičen.

Res je sicer, da predstavlja prepirna steza za prebivalce iz Hrovače, Goriče vasi, Otave in za toženca samega bližnjico, a

razlika v daljavi tega pota in steze *d-f-a-c* — kakor se vidi iz obrisa samega — je preneznatna, da bi se jo lahko upoštevalo; istotako brezpomembna je od toženca zatrjevana okolnost, da marsikateri prebivalci iz Hrovače, Goriče vasi, Otave itd. hodijo po prepirni poti, da se tako ognejo konkurenčnemu mlinu Franceta I., kajti s tem še zmiraj ostane prost dohod po kolovoznem potu parc. št. 2466 ali pa steza *f-g*.

Tudi od toženca poudarjana služnost, da bi se v slučaju zatvoritve rabila v večji meri, nego dozdej in bi se vsled tega pritegnilo toženca, da pomaga vzdrževati mostiča pri mlinu Franceta I., ne velja in ta okolnost ne more pravnega položaja spremeniti tožencu v prid, kajti možnost, da se toženca pritegne k sovdrževanju mostičev pri Francetu I., je tudi sedaj in bi bila zanaprej, čeprav se prepirna pot pusti, ker se steza *d-f-a-c* rabi za dohod k toženčevemu mlinu in žagi zraven prepirne steze.

Ker po navedenem dosega steza *d-f-a-c* v polni meri isti smoter, kakor prepirna steza, je bilo tožbeni zahtevi v zmislu §-a 484 o. d. z. ugoditi, tembolj ker se s tem odpravi nezmerno obremenjenje vseh parcel št. 8-65.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je toženčevemu prizivu s sodbo z dne 10. sept. 1909 ugodilo in stvar vrnilo na sodišče I. inštanice v novično razpravo in razsojo.

Nato je okr. sodišče v Ribnici s sodbo z dne 16. nov. 1909 C 59,9/12 tožbeni zahtevek zavrnilo iz teh-le razlogov:

Tožnik trdi, da je prepirna steza odveč, saj ima toženec še tri druga pota k svojemu bivališču, mlinu in žagi, — in zahteva, da se stezo *a-b* tožencu zabrani, češ, da se v zmislu §-a 484 o. d. z. služnosti ne smejo razširiti, marveč se morajo utesniti, kolikor dopušča njih narava in svrha ustanovitve.

V tem slučaju gre za služnost v prid toženčeve stavbene parcele. Kakor določa § 473 o. d. z., so realne služnosti ustvarjene v svrhu koristnejše in ugodnejše porabe gospodujočega zemljišča.

Ako se določbi §§-ov 473 in 484 o. d. z., ki se dopolnjujeta, vzame v pretres, potem se pride do zaključka, da je moči

odstraniti le take služnosti, ki so postale za zemljišče, v kojega prid so se ustanovile, brez koristi in da mu tudi ne služijo več v ugodnejšo uporabo.

Rešiti je tedaj vprašanje, so li navedeni pogoji podani glede prepirne steze z ozirom na gospodujočo stavbeno parcelo.

Iz krajevnega ogleda izhaja, da mogó rabiti prepirno stezo po njeni naravni legi le oni, ki prihajajo po deželni cesti do sodišča in od tod ne marajo nadaljevati svojega pota k toženčevemu bivališču, mlinu ali žagi po deželni cesti in potem po stezi *f-g*, ki se glasom izjave lastnika Franceta J. nikomur ne brani, — ali po deželni cesti in kolovoznem potu. Ako bi se zaprla prepirna steza, bi bili tisti, ki pridejo po deželni cesti, omejeni na označeni 2 progí.

Po podatkih krajevnega ogleda je dokazano, da znaša dolžina prepirne steze *a-b* do točke *d* . . . 332·70 *m*, dolžina proge deželna cesta (računano od sodišča) s kolovoznim potom do točke *d* . . . 464 *m* in dolžina proge — deželna cesta s stezo *f-g* do točke *d* . . . 470 *m*.

Steza *a-b* je po navedenem nad 100 *m* krajša, kakor progí deželna cesta s stezo *f-g* ali s kolovoznim potom.

Po navedbah prič Jožefa G. in dr. je nadalje dognano, da so rabili in še rabijo prepirno stezo oni, ki prihajajo k toženčevemu mlinu in žagi radi tega, ker je bližja in bolj pripravna, nego proga deželna cesta s stezo *f-g* ali s kolovoznim potom.

Ugotovljena dejstva dokazujejo dovolj, da služi prepirna steza brezdvomno, če že ne koristnejši pa vsaj ugodnejši rabi gospodujoče toženčeve stavbene parcele.

Tožbena zahteva na odstranitev predmetne steze je torej neutemeljena in jo je bilo zavrnilo.

Tožnikov priziv je c. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem dne 12. januarja 1910 zavrnilo.

Razlogi.

Prizivno sodišče se sklicuje na razloge prvega sodnika, ki je to pravno stvar stvarno in pravno prav presodil, ter dodaja pravosodnim razlogom glede na prizivna izvajanja nastopno:

I. Prvi sodnik je na podlagi lokalnega ogleda, merjenja prog, za razsojo te pravne stvari važnih, in po zaslišanju prič

prišel do prepričanja, da je sporna proga koristnejša in ugodnejša toženčevemu posestvu, namreč hiši, mlinu in žagi, nego li ostali dve progi.

Merjenje prog in zaslišanje prič se je šele sedaj v ponovljenem postopanju vršilo; ko je izdal sodnik prvo sodbo, mu dokazno gradivo še ni bilo na razpolago. Ti provedeni dokazi pa so I. sodniku popolnoma zadostovali, da si je napravil sodbo o koristnosti in ugodnosti prepirne steze, ter ni imel, ker se v tem oziru ni nahajal v nikakem dvomu, nobenega povoda, o tej okolščini še zasliševati zvedencev.

Postopanje torej v tem oziru ni ostalo pomanjkljivo in torej prizivni razlog pomanjkljivosti ni podan.

II. Vsled priznanja tožnikovega je bilo že pred ponovno razpravo dokazano, da je toženec v korist svojemu posestvu in posebno v korist mlinu in žagi svoji priposestvoval pravico pešhoje po prepirni progi. Odpade torej v tem oziru vsako nadaljno dokazovanje.

Prvemu sodniku je bilo torej le o tem razpravljati, če služi predmetna služnostna pravica v korist in ugodnejšo rabo mlina in žage, ali ne.

Na podlagi merjenja, na licu mesta izvršenega, se je dognalo, da je prepirna proga za celih 100 metrov krajša, nego ostali progi. Na podlagi izpovedeb pri ponovljeni razpravi zaslišanih prič je popolnoma dokazano, da nosijo ljudje iz bližnjih vasi že nad 30 let v toženčev mlin mlet po prepirni stezi. Že iz tega dejstva, da se rabi v navedeno svrho za 100 m krajša proga in se pustita na strani deželna cesta in kolovozna pot, izhaja nedvomno, da je ta bližnjica bolj ugodna toženčevemu mlinu, nego li sta ostali progi ali pa pot, vodeča mimo konkurenčnega, I.-u lastnega mlina.

V zmislu §-a 484 o. d. je služnostne pravice vtešnjevati tako, da se ne prekoračijo meje nujne potrebe, ni pa teh pravic uničevati, ako je dokazano, da so gospodujočemu zemljišču koristne in ugodne.

Da se prepirna steza ne rabi ob deževnem vremenu ali kadar leži sneg, iz tega še ne izhaja, da bi ta pot sploh še ne bila toženčevemu mlinu v korist in to glede na to, da se takoj, ko odpade ta zadržek, zvršuje nadalje hoja po tej poti.

Če se pa navzlic temu, da se ta pot vsako leto preorje in da jo je treba vsako leto na novo razhoditi, izvršuje ta služnostna pravica in se navzlic tem, po trditvi prizivatelja tako znatnim neprilikam ne opusti ta hoja, je pač najboljši dokaz za to, kako potrebna in koristna da je ta pravica gospodujočemu zemljišču. Bil bi torej brezdvomno v gospodarskem oziru hud udarec za toženca, ako bi se mu odvezla ta pot in se mu odkazala zanj in njegove naročevalce mnogo daljša in manj prikladna proga. Ugodnost tega pota je tudi v objektivnem oziru dokazana. Ako je torej prvi sodnik zavrnil tožbeni zahtevek, socialnega momenta on ni puščal v nemar.

Prizivu ni bilo torej ugoditi, ker ni bil utemeljen. —

Tožnikovo revizijo je vrhovno sodišče zavrnilo s sodbo z dne 31. marca 1910 Rv VI 160/10/1 iz teh-le razlogov:

Revizija ni utemeljena. Pravna presoja stvari je pravilna. Služnost steze obsega v zmislu §-a 492 o. d. z. pravico, hoditi in pustiti prihajati po določenem tiru tudi druge ljudi k sebi. Kakor je ugotovljeno, so prebivalci sosednih vasi rabili sporno stezo za bližnjico v ta namen, da so po opravkih hodili v toženčev mlin. Tožnik je pripoznal toženčevo priposestvanje sporne steze. Sosebno je ugotovljeno, da se je steza enako rabila nad 30 let, akopram se je s preoravanjem hojo oteževalo.

Pri vprašanju, je li služi služnostna pravica steze v koristnejšo in udobnejšo rabo zemljišča, ne odločuje, kakor je razvidno iz besedila zakona, to, da je možno dospeti na zemljišče tudi po drugi poti: ne zahteva se naravnost potrebnost služnostne poti. Zaradi tega pa ne zadostuje dokazano dejstvo, da vodijo k gospodujočemu zemljišču tudi še druga pota, za omejitev služnosti v zmislu §-a 484 o. d. z., kakor hitro je dognano, da je le-ta sposobna omogočiti koristnejšo ali pa udobnejšo rabo gospodujočega zemljišča.

Namen ustanovitve bližnjice in pa pridobitve služnostne pravice potom priposestvanja je pač ta, da se hitreje dospe na cilj, ker to je koristnost, oziroma večja udobnost. Ugotovljeno je, da sporna steza dosega ta namen. Socialno-političnih razmer pa ni moči upoštevati pri razsoji tedaj, kadar gre za že pridobljene pravice. Ž.

b) Ako upnik pristoječo si, pa od drugega zarubljeno in temu v poteg preodkazano terjatev priglasil h konkurzu tretjega dolžnika, je po likvidacijskem naroku nova priglasitev iste terjatve v boljšem upniškem razredu tudi od strani zastavnega upnika izključena.

Tožeča firma L. I. je povzročila, da je bila mezdna terjatev Milana V., katero je imel ta napram svojemu očetu, kridatarju Ivanu V., njej v prid s sklepom c. kr. okrožnega sodišča v C. z dne 5. oktobra 1908 zarubljena. Izvršilno dovolilo je bilo dostavljeno tretjemu dolžniku 17. oktobra 1908. Z nadaljnim sklepom okrajnega sodišča v Š. je bila zarubljena terjatev tožnici preodkazana v poteg. Še prej, ko je bil ta sklep udeležencem dostavljen, opravil se je v konkurzu Ivana V. likvidacijski narok (12. decembra 1908), pri katerem je Milan V. priglasil svojo mezdno terjatev v III. razredu. Upravnik konkurznega sklada jo je priznal.

Šele po likvidacijskem naroku prijavila je tožeča firma nji v poteg preodkazano terjatev h konkurznemu skladu in sicer v I. razredu, češ, to je nova terjatev za razširjeno zahtevo v zmislu drugega odst. §-a 111. k. r.; ako se je Milan V. odpovedal kvaliteti svoje, v I. upniški razred spadajoče terjatve, to nje nič ne veže.

Tožbeni zahtev, — da je smatrati priglašeno mezdno terjatev Milana V., ki je bila tožnici v poteg preodkazana, za likvidno v I. razredu upnikov konkurza Ivana V., je bil v vseh 3 inštancah zavrnen, od vrhovnega sodišča z odločbo z dne 8. marca 1910, o. št. Rv VI 83/10 z naslednjimi

razlogi:

Terjatev, katero je tožnica šele po končanem likvidacijskem naroku h konkurzu prijavila, je prav tista, katero je že Milan V. dne 7. decembra 1908 kakor mezdno terjatev k III. razredu priglasil bil in o kateri je bila že pri splošnem likvidacijskem naroku 12. decembra 1908 likvidacijska izjava oddana. Tožnica, kateri je bila terjatev v poteg preodkazana, je glasom §-a 308 izvrš. r. le upravičena, izvrševati v ime zavezanca sicer temu kakor upniku samemu pristoječe pravice, torej mora pripustiti, da se ji ugovarja vse, kar sme tretji dolžnik, torej konkurzni sklad njemu ugovarjati.

Po §-u 116 konk. r. pa se da priglas glede povrstnega reda le toliko časa razširiti, dokler ni likvidacijsko postopanje o tej

postavki končano. Z oddajo likvidacijske izjave pri splošnem likvidacijskem naroku pa je bilo postopanje glede te, do tedaj prijavljene terjatve zaključeno in nadaljnja prijava ali razširjenje prijave glede iste točke ni več dopustna. Torej pa tožnica ni mogla več glede Milanu V. pristojne, od njega priglašene in pri naroku 12. decembra 1908 odpravljene terjatve uspešno napraviti vnovič prijavo ali pa zahtevati uvrstitev terjatve v drug, od prvotno naznanjenega različen razred.

Na tem ne spreminja ničesar, da je tožnica terjatev že 18. oktobra 1908 zarubila; kajti s tem ni mogla pridobiti več pravic, nego upnik sam. Ako je zamudila, pravočasno vložiti prijavo, — to je smela brez dvoma upravičeno storiti —, onda je bila po prijavi Milana V. prekludirana, ker njena terjatev napram konkurznemu skladu ni samostojna, ampak od one Milana V. odvisna . . . . .

Dr. M. D.

c) Uporaba §-a 419, mari §-a 423 c. pr. reda? Nedopustnost rekurza po §-u 419 c. pr. r.

C. kr. okraj. sodišče v Ribnici je s sodbo C 57/9-12 tožnika obsodilo, da povrne tožencu pravnne stroške v znesku 262 K 69 h.

Na vprašanje toženčevega zastopnika je sodišče odgovorilo, da se je bilo prezrlo, odmeriti del stroškov zastopstva na I. instanci in da tozadevni sklep sledi. Isto sodišče je potem izdalo sklep, da mora tožnik povrniti tožencu 354 K, ne pa 262 K 69 h pravnih stroškov.

Tožnikovemu rekurzu je c. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem s sklepom z dne 19. febr. 1910 ugodilo in razveljavilo dodatni sklep iz teh-le razlogov:

C. kr. okrajno sodišče v Ribnici je v svoji sodbi z dne 16. noembra 1909 o. št. C 57/9-12 med drugim razsodilo, da ima propali tožnik tožencu povrniti pravnne stroške v znesku 262 K 69 h. Ta sodba se je toženčevemu zastopniku dostavila dne 11. decembra 1909. Na njegovo pismeno vprašanje z dne 24. januarja 1910, ali se pri določitvi navedenih stroškov ni zgodila računsko pomota, je okrajno sodišče izdalo sklep, s katerim so se stroški od 262 K 69 h zvišali na 354 K v zmislu §-a 419 c. pr. reda.

Zoper ta sklep je vložil tožnik rekurz, češ da taka poprava ne odgovarja zakonu. Rekurz je utemeljen.

Kakor je razvidno iz spornega akta, je prvi sodnik stroškovnik toženčevega zastopnika na listu 9 popolnoma pregledal. Iz sodbe ni razvidno, kako je prvi sodnik stroške odmeril, ker se sklicuje glede tega izreka le kratko na § 41 c. pr. r. Določba §-a 419 c. pr. r. tukaj ni uporabna, ker ne gre za popravo »pisnih in računskih pomot« in tudi ne za popravo »drugih očitnih nepravilnosti«, kakor jih ima ta § v mislih. Nepravilnost ne sloni na pogrešku izraza, tudi ni razvideti iz sodbenih razlogov, da je v sodbi izraženo kaj drugega, nego se je očitno nameravalo. Pač pa je slučaj razmotrivati po §-u 423 c. pr. r. Očividno je, da se sodba o zahtevani povrnitvi pravnih stroškov ni popolnoma izrekla; zato bi se morala v zmislu cit. §-a izdati na predlog interesirane stranke dopolnilna sodba, to pa v 8 dneh po vročitvi sodbe. Tak predlog se pravzaprav niti stavil ni, še manj pa, ako se že smatra vsebino dopisnice toženčevega zastopnika za pravilno, v zakonitem roku 8 dnij; zaradi tega je prvosodni dodatni sklep protizakonit in ga je bilo vsled rekurza tožnikovega razveljaviti.

Toženčev revijski rekurz je vrhovno sodišče s s sklepom z dne 31. marca 1910, Rv VI 160/10-1 zavrnilo iz tehle razlogov:

Naziranju rekurznega sodišča je pritrditi, ker ne smatra tega, da je prvi sodnik pri odmeri stroškov prezrl celo vrsto stroškov, namreč one, ki so bili zaznamovani na listu 9, za pisne in računske pomote, oziroma za očitno nepravilnost, katero bi bilo popraviti v zmislu §-a 419 c. pr. r., ker bi ta slučaj le tedaj nastopil, če bi bili sicer ti stroški odmerjeni, ne pa priračunani. Tu pa gre za nepopolnost v zmislu §-a 423 c. pr. r., ki navaja za predmet dopolnilne sodbe izrecno tudi slučaj, da v sodbi vobče ni bilo ali pa vsaj deloma ni bilo odločeno o povračilu stroškov, — a ta slučaj je tukaj tudi podan.

Toženec bi bil moral po zmislu §-a 423 c. pr. r. v neprestopnem roku 8 dni po dostavitvi sodbe predlagati dopolnitev sodbe. Tak predlog pa pravočasno ni bil stavljen.

Izpodbijana rekurznosodna odločba je torej v zakonu utemeljena.

Sicer je pa z ozirom na to, da je rekurzno sodišče popravo sodbe zavrnilo, po zmislu §-a 419 c. pr. r. poseben pravni pomoček, torej proti temu sklepu vloženi revizijski rekurz nedopusten.

Ž.

d) V obrtnih podjetjih ni dovoljena na zakupnine izvršba po §-u 294 izvrš. r.¹⁾

N. je zakupnica hotela I., v katerem se nahaja tudi kavarna. N. je oddala kavarno v podzakup M.-u, ki ji plačuje letno zakupnino 2400 K v četrletnih obrokih. V iztérjanje svoje izvršljive terjatve v znesku 1015 K 94 h s pr. je predlagal N.-in upnik C. izvršbo z rubežem in preodkazom v poteg zakupninskega obroka 600 K, ki zapade v plačilo dne 1. febr. t. l., in je c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 8. januarja 1910 opr. št. E 42/10/1 dovolilo to izvršbo.

Na rekurz zavezanke N. spremenilo je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 28. januarja 1910 opr. št. R III 19/10/1 oni sklep ter je izvršilni predlog zavrnilo iz teh-le razlogov:

Vprašavna zakupninska terjatev spada sicer pod določbo §-a 299 izvrš. r. in bi torej izvršba z rubežem bila dopustna, ker terjatev iz zakupne pogodbe v resnici obstoji in le v plačilo dospe šele v bodočnosti v posameznih obrokih. Ne da se pa ta terjatev vštovati brez vsakega daljnega pomisleka pod določbo §-a 294 izvrš. r. Terjatev izhaja namreč iz zavezanki-

¹⁾ Ta slučaj nam je bil že v aprilu priposlan. Medtem ga je v posnetku priobčil Gellerjev »Centralblatt« (za majnik) in pa »Evidenzblatt« (št. 22). Prvi z naslednjo pripomnjo: »Kabalistične logike izvajanj vrhovnega sodišča žalibog nikakor ne razumemo. Prihodnjič nas znabiti tudi pouče, da se zavezancu iz blagajne njegovega opravljenega lokala ne sme odvzeti denar, ker je obratno sredstvo njegovega opravila in ker je na le-to voditi izvršbo le s prisilno upravo ali s prisilnim zakupom. Mistika izvršbe na obrtna podjetja napreduje silno in upanje je, da s časom naše zastarele metode mišljenja tako preobrazi, da bomo pojмили realiteto nič in da bomo mogli iz neenakosti radijev kroga dokazati njegovo kvadraturo«. — »Evidenzblatt« pa pripominja: »Dosledno mora nazor te odločbe dovesti tja, da se bo rubež premičnin, nahajajočih se v obrtnem podjetju, izrekal nedopustnim. Odločba se torej sama žene »ad absurdum«. Ured.

nega podjetja kakor hotelirke in kavarnarice; temelj ji ni torej zgolj obligacijsko razmerje med zavezanko in podzakupnikom, vsled katerega bi ves realizat v denarju spadal v njeno čisto premoženje, marveč je le del dohodkov v obratu zavezankinega podjetja. Ta obrat pa je razun od delovanja zavezankinega odvisen tudi od moči kapitala in drugih vrednosti, ki so investirane v podjetju, mimo tega pa tudi obremenjen z bremenami in izdatki, ki so potrebni za obratovanje, tako davki, najemščina od nepremičnine i. t. d. Za najemščino jamči po §-u 110¹ o. d. z. napram lastniku tudi podzakupnik.

Ta dohodek je torej z vsem podjetjem tako ozko združen, da se ga ne da izločiti kakor samostojen del zavezankinega premoženja. Mogoče bi to bilo le, ako bi se iz malenkosti izvršljive terjatve moglo domnevati, da podjetje lahko utrpi toliko, da se plača v kratkem izvršljiva terjatev. Pri tem dejanskem in gospodarskem položaju podjetja se pride do zaključka, da zahteva zavezanke napram podzakupniku ni denarna terjatev, na katero bi se moglo seči z izvršbo po §-u 294 izvrš. r., temveč dohodek iz zavezankinega podjetja, ki ga pa zamore zahtevajoči upnik le na ta način obrniti za plačilo svoje terjatve, da seže z izvršbo na podjetje samo v zmyslu § 341 izvrš. r.—

Zahtevajoči upnik izpodbijal je ta sklep z revizijskim rekurzom tako:

Vprašavna terjatev ima na sebi vse znake denarne terjatve, ki izhaja zgolj iz obligatornega razmerja t. j. iz zakupne pogodbe, torej pa mora biti dopustna izvršba po §-u 294 izvrš. r., ker zakon ne določa nikakih izjem za zakupninske terjatve. Zakaj ta zakupnina ne bi prišla s celo vsoto v premoženje zavezankino, ni prav umljivo in nasprotuje tudi določbi §-a 371 o. d. z. Zavezanka mora sicer plačevati davke i. t. d., nikjer pa ni predpisano, da jih mora plačevati iz zakupnine, katero porabi lahko prav poljubno, ako se ne izvrši kaka varnostna ukrenitev glede porabe, torej pa ni nobenega razloga za to, da upnik ne bi smel poseči na zakupnino z normalnim načinom izvršbe. Oziri na obrat, iz katerega morebiti — gotovo to ni, ker je obrat lahko pasiven, zakupnino pa je vzlic temu plačevati — izvirajo te terjatve, so raz stališče zakupodavčevo brez pomena, drugi udeleženci pa svoje koristi lahko varujejo z uvedbo pri-

silne uprave. To stališče zavzema tudi odločba vrhovnega sodišča z dne 28. februarja 1899 št. 2980 G. U. 529.

C. kr. vrhovno sodišče je s sklepom z dne 22. febr. 1910 opr. št. R VI 68/10/1 zavrnilo revizijski rekurz, pritrjuje izvajanju rekurznega sodišča, da je z ozirom na § 341 izvrš. r. predlagani način izvršbe nedopusten. Dasi je zavezanka kavarno oddala v podzakup, ostané ta še vedno del gospodarstva, ki je kakor gospodarska enota ustanovljeno in kakor tako zavezanki v zakup dano. Pri presoji pojma obrtnega podjetja po § 341 izvrš. r. odločuje gospodarski značaj podjetja v celoti, ne pa način uredbe ali izvrševanja podjetja.

Dr. O. P.

Kazensko pravo.

Zakonovo določilo, da je pri ponovljenem deliktu treba kazni podvojiti, tolmači tako, da je izmeriti kazni po podvojenem kazenskem stavku, a ne tako, da prisodiš dvakrat tako visoko kazni, kakor je bila zadnja prestana.

S sodbo okr. sodišča v Kočevju z dne 28. februarja 1910 U 95/10/4 je bil Franc P. zaradi prestopka po §-u 428 k. z. z uporabo §-a 260 *lit. b* k. z. obsojen na 5 dni zapor, poostrenega z 1 postom. Olajšilnega ni bilo nič, obtežljivo pa, da je bil zaradi istega prestopka enkrat že kaznovan, kajti glasom spisov U 253/8 se mu je bilo s pravomočnim kazenskim nalogo z dne 16. aprila radi prestopka po §-u 428 k. z. z uporabo §-a 266 k. z. prisodilo 24 ur zapor.

Proti navedeni sodbi je Franc P. zglasil vzklic zaradi krivde in kazni.

Pri vzklicni razpravi je državni pravdnik predlagal, da se zavrne vzklic radi neutemeljenosti, tako gledano krivde, kakor glede kazni; kajti glasom § 428 k. z. je tak prestopnik kazniti z zaporom od treh do štirinajst dni in je pri ponovljenem prestopku treba kazni podvojiti, kar je tolmačiti tako, da se izmeri kazni po podvojenem kazenskem stavku, torej z zaporom od šest do osem in dvajset dni.

Vzklicno sodišče v Rudolfovem je pa s sodbo z dne 9. marca 1910 Bl III 57/10/8 vzklicu glede kazni deloma

ugodilo in kazen znižalo na 48 ur zapora ter pripomnilo, da določila §-a 260 *lit. b* k. z. ni bilo uporabiti. Vzklicno sodišče je umevalo določilo §-a 428 k. z., da je pri ponovljenem prestopku kazen podvojiti, tako, da je prisoditi, ako se prestopek ponovi, dvakrat tako visoko kazen, kakor je bila prvič izmerjena.

Državno pravdništvo je slučaj po §-u 33 k. pr. r. predložilo v višjo presojo.

C. kr. generalna prokuratura je vložila ničnostno pritožbo v obrambo zakona in c. kr. najvišje kasacijsko sodišče je s sodbo z dne 27. aprila 1910 Kr VI 88/10/4 spoznalo za pravo:

S sodbo c. kr. okrožnega vzklicnega sodišča v Rudolfovem z dne 9. marca 1910 Bl III 57/10/8 se je kršil zakon v §-u 428 k. z. in §§-ih 283 in 464 št. 2 k. pr. r.

Razlogi.

Zgoraj označenemu mnenju vzklicnega sodišča ni pritrjati.

Besedilo zakona: »Pri ponovljenem prestopku je treba kazen podvojiti« je pač le tako umeti, da je, kadar se prestopek ponavlja, podvojiti kazenski stavek, po katerem se prestopek prvič kazni.

Proti naziranju vzklicnega sodišča in za mnenje pritožbe govori že uvaževanje, da bi se nikakor ne strinjalo s sistemom, prevejajočim ves naš kazenski zakon, da sodnika ne gre vezati na nespremenljivo kazensko mero in še manj na kazen, katero je bil drug sodnik v drugi kazenski zadevi izrekel. Ob takem naziranju bi niti ne bilo možno, ozirati se na posebnosti posameznega slučaja. Prvi slučaj je od drugega lahko različen po bistvenih obtežilnih ali olajšilnih okoliščinah. Prehudi strogosti bi se sodnik, uporabljajoč pravico izvanredne milosti, pač še mogel ogniti, nikakor bi pa, ako bi bilo mnenje vzklicnega sodišča pravo, nezasluženo nizki kazni v slučaju povratka v isti prestopki takrat ne bilo moči v okom priti, če bi sodnik ne smel prisoditi več nego le podvojeno, morda prav izvanredno nizko izmerjeno prejšno kazen.

Da je mnenje pritožbe pravo, kažejo prav posebno še druga mesta v kazenskem zakonu, v katerih se tudi določa, da je v slučaju povratka »kazen podvojiti«:

a. V sedaj po zakonu z dne 18. decembra 1906 št. 5 drž. zak. iz l. 1907 razveljavljenih §§-ih 345 in 346 k. z. je določilo: »naj se obsodi h kazni od petindvajset do petdeset goldinarjev, drugikrat pa od petdeset do sto goldinarjev« (§ 345) in: »ga je pri prvem prestopku s kaznijo od petdeset do sto goldinarjev, v drugem od sto do dvesto goldinarjev kazniti« (§ 346). Na obeh teh mestih zakona je torej podvojenje kazni za slučaj povratka številoma izraženo tako, da je podvojiti kazenski stavek.

§ 367 k. z. določa: »je opuščenje prvokrat v denarjih od deset do petdeset goldinarjev, drugikrat do sto goldinarjev kazniti.« — V tem slučaju se najnižja mera ne spremeni, najvišja mera kazenskega stavka pa se za slučaj povratka številoma podvoji.

b. § 368 k. z. določa: »Golo zanemarjenje dolžne opaznosti gre pri prvem zalezenju v denarjih od pet do petindvajset goldinarjev kazniti, in če se dalje zagreši, to kazen podvojiti.« — Tudi na tem mestu zakon ne kaže na podvojenje v prvem slučaju izmerjene, nego na podvojenje zagrožene kazni, na podvojenje kazenskega stavka.

c. Posebne važnosti za sedanje vprašanje pa je § 426 k. z., ki se glasi: »Kdor z okna . . . kaj doli vrže, kar zamore mimogredoče oškodovati, naj se zovoljo tega prestopka kazni za pet do petindvajset goldinarjev ali pa z zaporom od treh dni do enega tedna. Če tak pad koga lahko rani, je denarno kazen podvojiti in zapor poostriiti.«

V tem slučaju govori zakon o podvojenju denarne kazni že v prvem slučaju, ako je dejanje s tem posebno kvalifikovano, da je povzročilo lahko poškodbo. Misliti je toraj le na podvojenje zakonitega kazenskega stavka, ne pa na podvojenje kake prej prisojene kazni.

Iz tega izhaja, da je imelo vzklicno sodišče v le-tem slučaju za kazenski stavek upoštevati kazen od 6 do 28 dni, to je podvojeni, za prvo kršenje §-a 428 k. z. določeni kazenski stavek od 3 do 14 dni, — nikakor pa ni smelo le na 48 ur podvojiti prve s 24-urnim zaporom izmerjene kazni.

Uporabivši napačni kazenski stavek je vzklicno sodišče kršilo materialni kazenski zakon (§ 281 št. 11 k. p. r.).

Vzklicno sodišče je pa kršilo zakon tudi v §§ 283 oziroma 464 št. 2 k. pr. r.; kajti vzklic je bilo radi neutemeljenosti zavrnuti, ker je že prvi sodnik uporabljal izvanredno milost (§-a 260 *lit. b*) k. z.) in izmeril kazen pod najnižjo zakonito mero šest dni.

Radi tega je bilo ugoditi po §-u 33 k. p. r. vloženi ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature in po §-u 292 k. pr. r. spoznati, kakor zgoraj navedeno.

Dr. A. R.

Književna poročila.

Fr. Milčinski: Iz delovanja mladinskega sodnika. Ponatisk iz »Slov. Pravnika«. V Ljubljani 1910. Založilo društvo »Pravnik«. Tisk »Narodne tiskarne«.

Na željo izraženo od več strani, se je poročilo, odnosno predavanje g. deželnosodnega svetnika Milčinskega o tem predmetu izdalo v posebnem ponatisku iz predzadnje številke »Slov. Pravnika«, da se tako razširi med slovenske mladolinjube, kakor stvar v resnici zasluži. Knjižica, obsegajoča 25 strani, stane 40 h, in se dobi po knjigotržnicah.

Fr. Milčinski: Aus der Werkstätte des Jugendrichters. Vortrag, gehalten in Juristenverein »Pravnik« von Franz Milčinski. Laibach 1910. Ig. v. Kleinmayr & Bamberg.

S privoljenjem g. deželnosodnega svetnika Milčinskega in odbora društva »Pravnik« je izdal g. Bamberg znano predavanje, ki je bilo priobčeno v »Laib. Zeitung«, tudi v posebni, 42 strani obsežni knjižici z gorenjim naslovnim listom. To je gotovo prav in lepo, posebno ker je knjižici nastavljena nizka cena 30 h.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku. VI. zvezek. Predpisi o nespornih pravnih stvareh. (Notarski red. — Zapuščinski patent. — Sodni depoziti.) Uredil dr. Eduard Volčič, c. kr. dež. sod. svetnik v Rudolfovem. — V Ljubljani 1910. Izdalo in založilo društvo »Pravnik«. Natisnil A. Slatnar v Kamniku.

Vsebina temu zvezku, ki je te dni prišel v promet, je bila v poglavitnem že naznanjena v št. 3 »Slov. Pravnika«. Obsežna in zelo lična je ta knjiga. O njeni uredbi in vsebini priobčimo oceno prihodnjič. Za sedaj le prosimo naše pravniške kroge, naj skrbе, da se tega natasa kolikor moči mnogo in hitro razpeča. Knjiga sama kaže na prvi pogled, koliko truda in stroškov je zanjo žrtvoval g. urednik. Nikakor bi ne bilo prav, če bi z društvom »Pravnikom« vred ne imel niti tega priznanja, da si kujigo nabavi vsak domači pravnik. Cena 7 K je vsakakor nizka.

Ernst Zitelmann: Die Vorbildung des Juristen. Leipzig, Duncker & Humblot; 1909.

V Nemčiji traja pravni pouk na vseučilišču le 6 semestrov; potem pride pouk za — »referendarstvo« za 3 leta. Po vsaki dobi se dela izpit, drugi, po 6 letih, usposablja za sodniško, odvetniško, pa tudi upravno službo. Že Dernburg je zahteval, da naj se vseučiliški pouk in praktična predizobrazba dva krat menjata. Zitelmann, profesor mednarodnega prava na vseučilišču v Bonnu, ki se sme ponašati, da ga tradicionalno obiskujejo sinovi najvišje aristokracije, gre dalje: Dvakratna menjava naj se tako izvrši, da se cela pravna veda dvakrat v teoriji in praksi predela, prvič elementarno, drugič poglobljeno. Mladi mož, ki pride na univerzo, ne mara teorije; na šolah, ki jih je dotlej pohajal, se mu je do dobra priskutila. Žeja ga po dejanstvenosti. Treba utešiti žejo, ali tako, da mu praktična šola pravnikov da življenskih izkustev, zrelejše sodbe, obenem pa budi — željo po vglotitvi v teorijo. V tem smislu predlaga Zitelmann kombinacijo šole in prakse skozi 7 let. Najprej se uči pravnik tri semestre osnovnih pojmov pravne vede: V prvem semestru predava naj se mu uvod v javno pravo (državno, upravno, cerkveno), v drugem uvod v celokupno zasebno pravo (državlansko in trgovsko), v tretjem pride uvod v kazensko pravo, in v vse pravdno postopanje. Po teh treh semestrih pride izpit, brez domače naloge, seveda se ne bi smelo veliko več zahtevati, nego osnovno pojmovanje. Naslednji dve leti posvečeni sta praktičnemu službovanju — »referendarstvu«, pri katerem naj bi se mladi pravnik — doslej še brez ozira na svoj bodoči poklic — kolikor moči z vsemi pravnimi strokami bavil, pa tudi z delokrogom subalternih uradnikov seznanil. Po teh dveh praktičnih letih — nič skušnje; za nadaljevanje študij bi zadostovalo spričalo uradnega predstojnika, da je kandidat »dozorel za nadaljni študij«. Potem naj pride 5 semestrov glavnega, poglobljenega teoretičnega pouka na univerzi; poleg temeljitih predavanj v glavnih strokah poslušati bi bilo kar največ špecialnih predavanj. V zadnjem, sedmem letu ponovi se praktična izobrazba, sedaj pa že ločena za pravnike, ki se posvetijo justici ali upravi! — Po končanem sedmem letu pride — zadnji, veliki, t. zv. asesorski izpit, bodisi za »sodne«, bodisi za »vladne referendarje«.

Ta preosnova pravnih študij bi pomenila po Zitelmannu pravcato pomlajenje justičnega življa. Osobito tista splošna uvodna predavanja so mu silno pri srcu, ker bi jih mogli poslušati tudi — nejuristi, ako si hote pridobiti temeljne pojme o pravu, n. pr. — »unsere Fürstensöhne«!

Tudi Avstrije, sodim, se tiče priporočana preosnova dvakratnega dodelnega jurističnega študija kolikor toliko. N. pr. Fischböckov načrt preosnovne sodniške pripravljalne službe temelji na čisto enakih načelih, celó število let pripravljanja mu je isto. In justični odsek državne zbornice je letos dne 13. aprila sklenil resolucijo, ki zahteva enotnega praktičnega izpita za vse juriste — po nemškem vzorcu. Zitelmannove ideje torej tudi pri nas že klijejo. Da bi res vzklije, bi »Združba avstr. sodnikov« gotovo

ne priporočala za izobrazbo sodnika poleg sedanjih 4 let vseučilišča še 7 let prakse v Fischböckovem smislu, pa tudi izbira poklica za bodoče praktično življenje bila bi brez dvoma vsakemu juristu mnogo lažja, kakor sedaj.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1910.

— (Osebne vesti.) Naslov in značaj višjesodnega svetnika je podeljen dež. sod. svetniku P. Juvančiču v Krškem. — Imenovani so: okr. sodnik Josip Žmavec v Ljubljani za dež. sod. svetnika v Rudolfovem, okr. sodnik in predstojnik Fr. Peterlin v Kranjski gori za dež. sodnega svetnika istotam; drž. pravdnik R. Tschsch za namestnika viš. državnega pravdnika v Gradcu. — Premeščeni so: okr. sodnik dr. Fr. Pompe iz Krškega v Ljubljano, sodnik dr. Fr. Vidovič iz Loža v Krško. — V odvetniški imenik so vpisani: dr. Ig. Janc s sedežem v Postojni, dr. Josip C. Oblak in dr. E. Staré s sedežem v Ljubljani, dr. Fr. Šolar s sedežem v Trstu; odpovedal se je odvetništvu višjesodni svetnik v p. l. Škerlj v Rudolfovem. — Umrli je sodnik Jos. Simčič v Kopru.

— (Stoinpetdesetletnico) svojega obstanka je praznovala dne 8. t. m. družba pravniškega doktorskega kolegija za pokojnine vdov in sirot na Dunaju in izdala tem povodom lepo spomenico o zgodovini svoji s slikami svojih predsednikov. Nevenljivih zaslug, poudarja spomenica, si je pridobil za družbo dr. Ferdinand Zupančič, čegar idejam in delavnosti se je zahvaliti, da se je začela družba razvijati do sedanje zanesljive delavnosti. F. Zupančič je bil rojen v Ljubljani l. 1806, za odvetnika imenovan leta 1842 in predsednik odvetniške zbornice dunajske od leta 1855—1865. »Thesaurar« družbe je bil od l. 1852 do l. 1869. Vobče se je odlikoval z vrlim značajem in dobrim srcem. Sedanji predsednik družbe od l. 1903 naprej je dr. M. baron Mayr, l. podpredsednik odvetniške zbornice dunajske.

— (K ravnopravnosti.) V budgetnem odseku poslanske zbornice sta povodom posvetovanja o etatu justičnega ministrstva dne 4. t. m. slovenska poslanca gg. dr. Ploj in dr. Korošec govorila o justičnih razmerah v slovenskih pokrajinah. Po uradnih poročilih je g. dr. Ploj dokazoval, kako se pri imenovanjih sodniških funkcionarjev na Spodnjem Štajerskem in Koroškem očitno zapostavlja slovenske sodnike nasproti nemškimi in kako odločuje pri tem ozir, da se vzdržuje in podpira nemško posestno stanje. Nadalje je govoril o jezikovnih razmerah pri sodiščih in zahteval, naj se slovensčina tako uporablja, kakor gre spričo pretežnosti Slovencev na Spadnjem Štajerskem in v gotovih krajih koroške kronovine. Tudi je za-

hteval, da naj se odpravijo slovenski jezikovni kurzi. Končno je predlagal resolucijo, naj se § 27 statuta za vrhovno sodišče izvršuje tudi za slovenske pravde in naj torej v teh slučajih izdajejo vrhovnosodne odločbe tudi v slovenskem jeziku. Posl. g. dr. Korošec je kritikoval jezikovne razmere pri sodiščih na Koroškem in Spodnjem Štajerskem. Vlada na vse to ni odgovarjala. Pač pa je odsek dne 7. t. m. z veliko večino odobril resolucijo zastran vrhovnega sodišča.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je imela dne 11. t. m. popoldne svoj redni občni zbor v zborničnih prostorih. Predsednik gosp. dr. Majaron ga je otvoril, pozdravivši v sklepčnem številu zbrane kolege in spominjaje se s toplimi besedami med letom umrlega odvetnika drja Ivana M. Hribarja. Za zapisnikarja zboru se izvoli g. drja. Ravniharja, za overovatelja zapisnika pa gg. drja. Pirca in Šviglja. Dnevni red:

1. Poročilo o poslovanju odbora za čas od 1. junija 1909 do 31. maja 1910 poda g. predsednik. Nekateri statistični podatki iz poročila: Odvetnikov je bilo na novo vpisanih 6, izbrisana pa sta bila 2, torej se je njih število pomnožilo za 4 in je znašalo koncem dobe 42; izmed teh jih je 29 v Ljubljani, 13 pa jih ima sedež na deželi. Odvetniških kandidatov je bilo vpisanih 15, izbrisanih 12, prirasli so torej trije in jih je sedaj vsega skupaj 31, izmed teh 23 v Ljubljani. Revnih zastopstev se je opravilo v 62 kazenskopravnih (Ljubljana) in v 67 civilnopravnih slučajih. Izmed stanovskih pritožeb sta se odstopila dva nova slučaja disciplinarnemu svetu, ki jih ima sedaj vsega skupaj pet v preiskavi. — Poročilo se je soglasno odobrilo.

2. Poročilo odborovo o zborničnem računu za čas od 12. junija 1909 do 11. junija 1910 o proračunu je podal takisto g. predsednik. Račun se je odobril s prejemki K 1154·88 in z izdatki K 724·47, torej s preostankom K 430·41, in z imovino K 2154·54, ki se je v primeri s prejšnjim letom pomnožila za K 148·88. Proračun izkazuje K 450 izdatkov in K 840 prejemkov, torej K 390 prebitka. Zbornični prispevek za l. 1910 se določi na 20 K za vsakega zborničnega člana. Za podporno zalogo se na predlog gosp. drja. Pirca odmeni 300 K, tako da znaša sedaj K 804·87.

3. Dopolnilne volitve so se izvršile soglasno in sicer so izvoljeni: v odbor g. dr. Suyer za člana, g. dr. Pirc za namestnika, v disc. svet gg. dr. Kušar in dr. Vilfan za člana, g. dr. Tomišek za namestnika.

4. Poročila:

a) o vpisovanju vpok. deželnosodnih svetnikov v odvetniški imenik, proti kateremu se osobito zbornica v Splitu vsled najnovejših izkustev odločno bori, je poročal g. dr. Pirc in predlagal, da se kranjska zbornica pridruži korakom zbornice splitske. Sprejeto.

b) o potrebi še enega civilnega senata pri c. kr. deželnem sodišču ljubljanskem je poročal g. dr. Kokalj ter predlagal, naj se zbor izreče, da je vsled pomnoženih pravnih opravil pri imenovanem sodišču v stvareh civilnega splošnega in trgovskega sodstva zaradi redne in kolikor moči hitre rešitve stvari v zaščito pravice iskajočih strank absolutno potrebno, osnovati poleg obstoječega senata še en senat ob sočasni pomnožitvi de-

želnosodnih svetnikov. Ta resolucija je bila soglasno sprejeta in se je odoboru naročilo, naj v to svrhu ukrene vse potrebno.

c) o peticiji društva odvetniških in notarskih uradnikov, odnosno ljubljanskih odvet. kandidatov za uvedbo nepretrganega uradovanja od 8.—2. ure je poročal g. podpredsednik dr. Papež. Razprave o tem se je udeležilo več zborničnih članov. Konečno je z veliko večino glasov obveljal predlog g. drja. Trillerja, kateremu se je pridružil tudi g. poročevalec, da o tej peticiji ni možno sklepati, dokler sodišča sama ne izpremene svojih dosedanjih uradnih ur.

d) o načrtu kazenskega zakonika iz l. 1909 in o preosnutku kazensko-pr. reda je poročal formalno g. predsednik dr. Majaron in se je to vzelo brez razprave na znanje.

5. Slučajnosti. G. dr. Pirc je opozarjal na razvado, da se je upravne konkurnih mas in kuratorje v spornih stvareh začelo izbirati izmed neodvetnikov. Po živahni razpravi se je za sedaj po predlogu g. dr. Ravniharja sklenilo, naj odbor z okrožnico pozove vse zbornične člane, da naznanijo take slučaje in da se tako zbere točna informacija, ki bo odboru omogočila potrebno intervencijo v tej stvari.

Po vsem tem je g. predsednik dr. Majaron zaključil dveurno zborovanje.

— (Obseg mandatacije po §«u 111 jur. norme.) Po strogem besedilu navedene zakonove določbe sme varstveno sodišče prenesti drugemu sodišču nadzorstvo in skrb glede osebe varovančeve ali pa izvrševanje nalog sodišča glede imovinskih zadev varovančevih. Taka mandatacija je dopustna tudi, ako se prenesó varstvene pravice drugemu sodišču. Baš v takih slučajih pa večkrat kaže, da bi se preneslo obe vrsti teh pravic. Tako n. pr. je okrajno sodišče v K. sklenilo glede svoje varovanke, ki biva stalno v Zagrebu in je podedovala tam po svoji nezakonski materi polovico hiše, da naj se prenese sirotinskemu uradu stolnega mesta Zagreb i nadzorstvo ter skrb glede varovankine osebe i izvrševanje nalog glede njenih imovinskih razmer. Vrhovno sodišče je odobrilo po smislu §-a 111 jur. n. le prenos nadzorstva in skrbi glede osebe varovanke, in v ostalem pa izreklo, da ni zadostnih razlogov za prenos izvrševanja sodišču pristojecih nalog glede njenih imovinskih razmer (odločba z dne 12. marca 1910, o. št. Nd VI 107/10/1). Ker pa je predpogoj za meritalno odklonitev enega dela predloga okrajnega sodišča to, da je tak predlog formalno dopusten, je smatrati, da je vrhovno sodišče nazora, da je prenos obeh vrst v §-u 111 jur. n. navedenih pravic varstvenega sodišča tudi kumulativno dopusten.

Dr. M. D.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, nad 900 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1·20.

Odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki slovenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909, à K —08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravdni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.

Najbolj varno naložen denar

je v slovenski

MESTNI HRANILNICE LJUBLJANSKI

Stanje hranilnih vlog nad 37 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladolletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{4}\%$ ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje **takoj**.

Redni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni. **Denar se lahko pošilja tudi po pošti.**

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5% obresti in proti amortizovanju posojila po najmanj $\frac{1}{4}\%$ na leto. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične

domače hranilnike.

Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov vpeljala je ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači

v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 2.

Kdor varčuje, postane bogat in neodvisen.

Mestna hranilnica v Novem mestu

deluje pod nadzorstvom visoke c. kr. deželne vlade. Mestna občina novomeška jamči za vloge z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Za še večjo varnost ima blizu 190.000 kron lastnega premoženja. Zaradi tolike varnosti vlagajo v njo vsa sodišča sirotinski denar. Hranilne vloge se obrestujejo po štiri odstotki in še nekaj več, ker se polletne obresti že med letom zopet obrestujejo. Posojila na zemljišča se dajo proti 5% obrestovanju. S tri odstotnim obrestovanjem vsakega pol leta poplača dolžnik v 36 letih ves dolg z obrestimi vred. — Menice se obrestujejo po šest odstotkov. — Da bi hranilnica privabila varčevalci mladin, delavski stan in posle, dá lep kovinast hranilnik za stonj v porabo. Na zahtevanje pošlje pravila brezplačno.

